

آشنایی با عملیات والفجر 2



پس از عملیات والفجر مقدماتی، دشمن با کمک استکبار جهانی تبلیغات وسیعی را به راه می اندازد و ادعا می کند که ایران دیگر نخواهد توانست حمله ای موثر در جبهه ها انجام دهد.

شرایط جنگ به نحوی مطرح شد که به نظر می رسید با افزایش توانایی های نظامی دشمن، بدون تغییرات اساسی در شیوه نبرد، ادامه جنگ مشکل خواهد بود. از این رو، تا رسیدن به آن نقطه مطلوب لازم بود تا از رکود جبهه در زمان طولانی جلوگیری شود. بدین ترتیب پس از بحث و بررسی مناطق مختلف مقرر شد عملیات والفجر 2، 3 و 4 انجام شود.

مهم ترین مسأله ای که در این عملیات ها مورد نظر بود، به کارگیری نیروی اندک، دادن تلفات کم و جلوگیری از وارد شدن ضربه اساسی به توان یگان ها و تضمین موفقیت عملیات بود.

والفجر 2

در محورهای حاج عمران، هیچ تحرکی از سوی ایران از ابتدای جنگ صورت نگرفته بود و بدین جهت برای اجرای عملیات لازم بود که فعالیت های مهندسی برای عبور نیروها انجام شود. نیروهای مهندسی با تلاش بی وقفه و شبانه روزی، تمهیدات لازم برای حمله و عبور رزمندگان را فراهم می آوردند.

همزمان عوامل شناسایی اطلاعات پس از نفوذ به مواضع دشمن به شناسایی نفرات و استعداد زرهی و سایر امکانات آنها می پردازند. دشمن در سراسر منطقه سه رده خط پدافندی داشت که هر رده آن پوشیده از موانع و استحکامات بود و همچنین استعداد دشمن در حدود 2 تیپ پیاده و یک گردان زرهی، به عنوان نیروی درگیر و یک تیپ پیاده و آتشبار مختلف و مجموعاً 30 یگان در منطقه بود.

همچنین در منطقه پادگان حاج عمران قرار دارد که در موقعیتی سوق الجیشی واقع است. این پادگان از شمال به ارتفاعات چنارستان و کلاشین، از جنوب به ارتفاعات بسیار مرتفع سکران و کدو و از شرق به ارتفاعات تمرچین و شهر مرزی پیرانشهر و از غرب به تنگه دربند و شهر چومان مصطفی عراق محدود می شود.

آنچه که بر اهمیت منطقه و ضرورت تصرف آن می افزود، اساساً تبعات بعدی آن بود که قسمتی از آن چنین است: 1- تسلط بر تردد ضد انقلاب و کنترل آن 2- ایجاد تسهیلات و پشتیبانی لازم از اکراد مسلمان و مبارز عراقی 3- فراهم سازی امکان گسترش عملیات نامنظم در خاک عراق 4- حفظ پیرانشهر از هر گونه تهاجم و تجاوز عراقی 5- زمینه سازی نزدیکی بیشتر به شهر و تأسیسات نفتی کرکوک.

یک بامداد روز 62/4/29 عملیات والفجر 2 با رمز «یاالله» در حالی آغاز شد که قسمتی از نیروهای خودی 24 ساعت قبل از آغاز تک به منظور دور زدن دشمن از خط عزیمت خود حرکت و پس از 2 ساعت راهپیمایی موفق شدند خود را به مناطق تعیین شده رسانده و آماده شروع عملیات باشند. به رغم این که نیروها پس از 2 ساعت تأخیر در تمامی محورها با دشمن درگیر شدند، لیکن پیشروی قابل توجهی صورت گرفت.

اما از آنجا که دشمن بر ارتفاعات سرکوب منطقه تسلط داشت، آتش شدید توپخانه اش عملاً مانع از تکمیل و دستیابی به تمامی اهداف عملیات شد، به طوری که همچنان ارتفاعات کینگ (2519)، بردسر و دربند را در اختیار داشت. نیروهای احزاب منحل دموکرات و کومه له با مشاهده حمله سنگین جان بر کفان اسلام با سرعت تمام از مقابل آنان گریخته و با پناه گرفتن در شکاف کوه ها و صخره ها تلاش می کردند تا از سرعت عملیات کم کنند.

قسمت هایی از ارتفاعات کوه کینگ به تصرف درآمد اما با اجرای آتش سنگین بعثیان و انجام چند پاتک توسط آنان بازپس گرفته شد. اما پس از تسلط هوانیروز ایران رزمندگان بار دیگر موفق شدند طی نبردی سخت، ارتفاع کینگ را به طور کامل پاکسازی کرده و به تصرف درآوردند و آن را به نام «آزادی» نامگذاری کنند. ساعاتی بعد روستای رایات (مقر توپخانه ارتش عراق در غرب) به دست نیروهای خودی تصرف شد و ضمن محاصره چند روستای دیگر، گمرک جاده پیرانشهر-حاج عمران آزاد گردید.

پس از این که اهداف اولیه تأمین گردید، نیروهای ایران برای تسخیر پادگان معروف حاج عمران پیشروی به سمت آن را آغاز می کنند و لحظه به لحظه این هدف اصلی در معرض سقوط قرار می گیرد. پس از محاصره پادگان استراتژیک حاج عمران و تنگ تر شدن حلقه محاصره سرانجام در ساعت 9 شب، این دژ نفوذناپذیر به تصرف و تسخیر کامل درآمد.

پس از این عملیات منطقه دربند هم به طور نسبی تحت کنترل و در تیررس رزمندگان قرار می گیرد که فعالیت تدارکاتی عراق به شدت دچار اختلال می شود. والفجر 2 در مرحله دوم در ارتفاعات «گردمند» در 19 کیلومتری مرز و 14 کیلومتری پادگان حاج عمران آزاد و به نام «حمزه سیدالشهداء» نام گذاری می گردد. ارتفاعات اطراف هم آزاد و به اسم «شهید صدر» نام می گیرد.

قابل ذکر است که به لحاظ اهمیت منطقه صدام در شهر دیانا حضور پیدا کرده و از آنجا به تشویق و ارباب و تهدید نیروهای شکست خورده عراقی پرداخت. همچنین بنا به اظهارات اسرا، فرمانده تیپ 91 پیاده از اهالی کردستان عراق، به دستور صدام در شهر دیانا اعدام شد.



پایان والفجر 2 برای رژیم بعث به جز 4 هزار کشته و زخمی و 200 اسیر، آزادی مناطقی چون پاسگاه مرزی تمرچین عراق، پادگان حاج عمران، گمرک مرزی، سلسله ارتفاعات «کلو»، ارتفاعات گردمند، سرسول، آزادی، سلمان، شیوه کارتا، «بردزرد»، روستاهای رایات، شیوش، ممی خلان، خوارو، میوتان بالا و پایین را برای نیروهای ایرانی به بار آورد.

همچنین از مقر تیپ 91 که مأمور حفظ پادگان حاج عمران بود، اسناد بی شماری از روابط عمیق گروه های کومه له و دموکرات با صدام و رژیم بعث به دست آمد. در میان هجوم تبلیغاتی غرب و حمایت همه جانبه آنها از رژیم عراق رزمندگان اسلام دست به یورش گسترده می زنند و با نفوذ به عمق خاک دشمن و تصرف اهداف از پیش تعیین شده مسئولان بعثی را وادار به اعتراف ضمنی به شکست خود می کنند.

لطیف جاسم وزیر اسبق اطلاعات عراق مدعی شد یک ابر قدرت جهانی و همچنین حزب کمونیست عراق به نیروهای ایرانی در والفجر 2 کمک کرده اند، بلافاصله پس از پیروزی ایران رادیو لندن نیز گستاخانه مدعی شد: جامعه بین المللی وظیفه دارد که با توسل به زور، ایران را مجبور به ختم جنگ کند. رادیو ریاض هم از قول منابع مطبوعاتی خود در پاریس ادعا کرد که تهران برای ادامه جنگ به خرید اسلحه از تل آویو ادامه می دهد.

قبل از هجوم سراسری ارتش عراق به سرزمین ایران اسلامی از فروردین 1359 به طور متناوب شهر مهران و حومه آن با خمپاره و توپخانه هدف حمله قرار می گرفت. در آن هنگام شهر مهران و 15 روستای اطراف آن حدود 176 هزار نفر جمعیت داشت، اما پس از مداومت و شدت نسبی حملات دشمن از اردیبهشت 1359 تخلیه شهر به تدریج شروع شد و به مرور زمان به دلیل خالی شدن شهر از سکنه و تحرکات نیروهای دشمن در نقاط مختلف مرز واحدهایی از تیپ اسلام آباد (ارتش) برای حفظ و تامین منطقه اعزام شدند.

پس از استقرار نیروهای تیپ اسلام آباد در خط مرزی این منطقه و اجرای آتش متقابل (هر چند ضعیف) علیه دشمن، آتش عراق قطع شد و مردم به شهر بازگشتند. بعد از مدتی تیپ 84 خرم آباد جایگزین یگان قبلی در منطقه گردید. مدتی از استقرار یگان نگذشته بود که آتش دشمن

مجدداً آغاز شد و به تدریج به آتش دوطرفه تبدیل شد. 1359/6/20 ارتش عراق میمک را اشغال کرد و همزمان شهر مهران را زیر آتش توپخانه قرار داد و به تدریج آتش خود را تشدید کرد.

هفت روز بعد دشمن یک درگیری در پاسگاه های زالوآب و رضاآباد ایجاد کرد و نهایتاً عقب رفت، اما مجدداً در 1359/6/29 یک ستون نظامی از نیروهای دشمن که از طرف شهر زرباطیه به طرف پاسگاه دراجی و ارتفاعات 303 حرکت کرده بودند، در این منطقه مستقر شدند. همزمان با هجوم سراسری در 1359/6/31 نیروهای عراق از چند محور به خاک جمهوری اسلامی حمله کردند و ضمن درگیری و تصرف پاسگاه های بهرام آباد و فرخ آباد به طرف شهر حرکت کردند. نیروهای نظامی خودی نیز با به جای گذاشتن تجهیزات خود عقب نشینی کردند.

ارتش عراق در ادامه حملاتش در تاریخ 1359/7/12 در حالی که تعدادی از مردم هنوز در مهران بودند، وارد این شهر شد. سرانجام نیروهای عراقی ارتفاعات شمال (کوه گچ، زالوآب، کولک، زیل) و ارتفاعات جنوبی (قلاویزان، حمرین) و ارتفاعات شرقی (چکه موسی، چکه قمر، گره بور) و شهر مهران را تصرف کرده و در آنجا مستقر شدند.

بعد از آزادی خرمشهر با همت رزمندگان اسلام ارتش عراق از اکثر مناطق اشغالی باقی مانده عملیات بیت المقدس و نیز شهر مهران و ارتفاعات مزبور عقب نشینی کرد و روی ارتفاعات شمالی و جنوبی شهر مهران در داخل خاک ایران مستقر شد. بدین ترتیب اولین اشغال مهران پایان یافت، اما این منطقه همچنان زیر دید و تیر دشمن بود و شهر وضع عادی نداشت و در حالی که تقریباً به طور مداوم آماج آتش خمپاره عراقی ها بود، از برخی منازل حومه آن به عنوان پایگاه های تدارکاتی و پشتیبانی دیگر مقرهای نظامی استفاده می شد.

طرح مانور

در منطقه دشت مهران، دو رشته ارتفاعات وجود دارد: در شمال ارتفاعات زالوآب و کانی سخت و نمه کلان بو است که قسمت عمده آن در خاک ایران قرار دارد و در جنوب ارتفاعات قلاویزان واقع است که مرز ایران-عراق را مشخص می سازد. بین دو ارتفاع یاد شده دشت مهران و «دشت ورمهراز» و «زرباطیه» عراق واقع است.

در قسمتی از ارتفاعات زالوآب و کانی سخت، مرز مشترک ایران و عراق قرار دارد که در سمت غربی آن، ارتفاعات نمه کلان بو، با قللی بیش از 200 متر و کمتر از 400 متر واقع است. همچنین ارتفاع کله قندی مهم ترین قله ارتفاعات تپه های زالوآب است.

با توجه به مختصات جغرافیایی منطقه و اهمیت استراتژیک آن، عملیات به ترتیب در سه محور زالوآب و نمه کلان بو، دشت مهران و قلاویزان به منظور تامین اهداف از پیش تعیین شده طراحی شد.

در این عملیات نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با استعداد یک تیپ زرهی و یک گردان نیروی پیاده و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به استعداد 3 لشکر، 2 تیپ، یک تیپ منهای پیاده و یک تیپ زرهی به صورت ادغامی وارد عمل شدند.

دستاوردها و نتایج عملیات

عملیات حاج عمران، با آزادسازی ۲۰۰ کیلومترمربع از خاک دشمن و تسلط بر قسمتی از ارتفاعات سرکوب منطقه، به پایان رسید. طی این عملیات، مناطق زیر به تصرف نیروهای خودی درآمد: پاسگاه مرزی ترمچین عراق، پادگان حاج عمران، گمرک مرزی، سلسله ارتفاعات «کلو» و قله استراتژیک (۳۰۰۰ متری) آن، ارتفاعات ۲۵۱۹ (گردمند)، «سرسول»، «آزادی» ۳۷۰۰، «سلمان»، ۲۴۰۰ «شیوه کارتا»، «بردزرد»، همچنین آزادسازی روستاهای زینو «ممی خلان»،

«رایات»، «شیوش»، «خوارو»، «میوتان بالا» و میوتان پایین، از نتایج این عملیات بود. تسلط رزمندگان اسلام بر شهر چومان مصطفی و حومه آن نیز قسمت دیگری از دستاوردهای این عملیات محسوب می شد.

تلفات دشمن و غنائم

مجموع کشته ها و زخمی های دشمن به بیش از ۴ هزار نفر رسید، ۲۰۰ نفر به اسارت گرفته شدند و نزدیک به ۵۰ پایگاه دشمن منهدم و یا تصرف گردید.

همچنین از مقر تیپ ۹۱ که مأمور حفظ پادگان و منطقه بود مدارک و اسناد بیشماری به دست آمد که حاکی از روابط عمیق گروهک های کومله و دمکرات با حکومت عراق بود. در میان غنائم، چندین قبضه توپ ۱۲۲ م. م، بیش از ۲۰ دستگاه تانک، ده ها دستگاه تفنگ ۱۰۶ با ماشین، انواع مختلف ادوات و نیز مقدار معتناهی سلاح و مهمات، که از انبار پادگان حاج عمران به دست آمده بود، به چشم می خورد.

مشخصات عملیات والفجر 2:

- نام عملیات: والفجر 2
- زمان اجرا: 1362/ 29/4
- مدت اجرا: 14 روز
- تلفات دشمن (کشته، زخمی و اسیر): 4200
- رمز عملیات: یا الله - یا الله - یا الله
- مکان اجرا: منطقه مرزی پیرانشهر - حاج عمران
- ارگان های عمل کننده: نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی
- اهداف عملیات: انهدام نیروی دشمن، تجزیه آنها و فتح چندین ارتفاع مهم در منطقه و خارج ساختن شهرهای مرزی از زیر آتش توپخانه عراق